

Okrugli sto: Dijalogom do zaustavljanja nasilja prema ženama i deci - jun 2013.

NEVIDLJIVI SVEDOCI I DVOSTRUKE ŽRTVE

POSLEDICE KOJE IMA NASILJE PREMA ŽENAMA

U PARTNERSKOM ODNOSU NA DECU

I ODGOVOR JAVNIH SLUŽBI NA OVAJ PROBLEM

Tanja Ignjatović

Autonomni ženski centar

tanja@azc.org.rs

Posledice koje ima nasilje prema ženama na njihovu decu

- ❑ Istraživanje je realizovao Autonomni ženski centar u saradnji sa 12 ženskih organizacija, članica Mreže „Žene protiv nasilja“, u okviru projekta “Zaštita dece od nasilja u jugoistočnoj Evropi”, koji je finansirala Evropska unija u partnerstvu sa UNICEF-om.
 - ❑ Odgovori **170 žena** sa iskustvom nasilja koje su majke i koje imaju bar jedno maloletno dete, a koje su se obratile ženskim organizacijama za podršku i pomoć.
 - ❑ Ove žene su imale ukupno **316 dece**.
-

Posledice za decu

- ❑ **Nasilje u partnerskom odnosu i u porodici uvek je nasilje i prema deci.**
- ❑ Deca su prisustvovala nasilju roditelja (76,5%) ili su mu i sama bila izložena (46%)
- ❑ Aktivno su se uključila (43%), bila su povređena (26%), ili su pobjegla i sklonila se (39%)
- ❑ Napuštala su dom sa majkom (42%), ili su u njemu ostajala bez majke (22%)
- ❑ Izložena su pretnjama očeva da će ubiti njihove majke ili su sprečavana da održavaju kontakte sa majkama.

Posledice za decu

- **promene u ponašanju** ogledale su se u povučenom i mirnom ponašanju (52%), ali i u brojnim manifestacijama razdražljivog, neposlušnog i agresivnog ponašanja
 - **dominantna osećanja** dece predstavljaju strah (63%), napetost i nervoza (56%)
 - **slabiji školski učinak** (37%) bile su promene kod jednog broja dece, dok je jedan broj njih pokazivao bolji školski uspeh (11%)
-

Posledice za decu

- ❑ odnos deteta sa ocem ogledao se u strahu (66%), izbegavanju kontakta (43%) i bespogovornoj poslušnosti (33%); nekoj je deci (16%) otac bio model za agresivno ponašanje
 - ❑ socijalne relacije sa vršnjacima bile su redukovane (17%); deca su pokazivala agresivno ponašanje (13%) ili su bila žrtve nasilja svojih vršnjaka (7%)
 - ❑ majke su opažale promene u ishrani (29%), smetnje kod spavanja (28%), noćno mokrenje (20%) i česte glavobolje (11%), kao posledicu izloženosti nasilju.
-

Posledice za decu

- ❑ Veći broj različitih formi fizičkog ili psihičkog nasilja kojem su majke izložene, kao i dužina trajanja nasilja, predstavljaju činioce većeg prisustva različitih posledica za decu.
 - ❑ Mlađa deca pokazuju više povučenog i mirnog ponašanja, tuge i neraspoloženja, dok se starija deca više fizički i verbalno uključuju, pokazuju više napetosti i nervoze i promene u socijalnim relacijama.
 - ❑ U našem istraživanju nisu se pokazale povezanosti posledica nasilja sa polom deteta.
-

Mere koje su po službenoj dužnosti preduzeli CSR

- ❑ 3.392 dece žrtvi – 2.324 svedoci nasilja (2011)
- ❑ Postupak za izricanje mere zaštite od nasilja u porodici po službenoj dužnosti pokrenut samo u **294** slučaja (787).
- ❑ Radi zaštite bezbednosti, iz porodice je izmešteno **137** dece čiji “roditelj nije u mogućnosti da zaštiti dete od zlostavljanja drugog roditelja”.
- ❑ Postupci zaštite prava deteta se pokreću i prema majkama i kada su majke identifikovane kao žrtve nasilja (26 CSR)
- ❑ Planiranje mera zaštite - samo **129** konferencija slučaja; na 89 konferencija su bile pozvane obrazovno-vaspitne ustanove, a tek u **14** slučajeva nevladine organizacije (26 CSR, 2011.)

Iskustva žena sa javnim službama

- ❑ imaju malo informacija o nadležnostima javnih službi i njihovim mogućnostima u pružanju zaštite od nasilja u porodici
 - ❑ neke su ostvarile tražena prava i dobile željenu uslugu, ali su neke ostale nezadovoljne, jer ponuđene mere nisu dovele do zaustavljanja nasilja
 - ❑ malo su korišćeni resursi zajednice
-

Neodgovarajuće intervencije

- ❑ **savetovanje** žene da se „pomire sa mužem“, „da nađu načine da se bolje slažu sa njim“ i „da mu se vrate“, a sve radi „dobrobiti dece“
- ❑ **osuđivanje** žene za situaciju u kojoj se našla, evidentiranje problema bez odgovarajuće intervencije, fokusiranje pažnje na „slabe roditeljske kapacitete“ majke, **izdvojeno iz konteksta** nasilja kojem je bila izložena
- ❑ **ignorisanje** problema nasilja, čak i kada je postojala prijava ili dokumentacija drugih službi

Neprihvatljiva praksa

- pokretanja postupaka delimičnog i potpunog lišenja roditeljskih prava prema majkama, iako su one identifikovane kao žrtve nasilja
- izdvajanja dece iz porodice u situacijama kada „roditelj nije u mogućnosti da zaštiti dete od zlostavljanja drugog roditelja“

opšti principi u zaštiti žrtava nasilja u porodici

- Bezbednost (sigurnost) žrtve je prioritet u radu stručnih službi
 - Bezbednost i dobrobit deteta kroz osiguranje bezbednosti i podršku autonomiji nenasilnom roditelju
-

Najvažnije preporuke

- Nužno je da profesionalci **unaprede razumevanje** problema nasilja prema ženama i nasilja kojem su deca direktno ili indirektno izložena u tim okolnostima. Nemoguće je očekivati „roditeljsku simetriju“ u kontekstu nasilja koje predstavlja „partnersku asimetriju“.
 - Postoji nužna potreba da se unapredi **sveobuhvatna procena bezbednosnih rizika za ženu** koja je izložena nasilju u partnerskom odnosu, uključujući rizike da se nasilje prenese na decu, ili odvija preko dece
-

Najvažnije preporuke

- ❑ Provera **potencijalnih izvora fizičkih i psihičkih povreda dece** usled svedočenja nasilju i kontakta sa nasilnim ocem, mora postati standardna praksa profesionalaca.
 - ❑ Fokus javnih službi mora se staviti na odgovornost nasilnog muškarca, odnosno na **delotvorne mehanizme kontrole** koji ga sprečavaju da ponavlja nasilje i da manipuliše žrtvom i sistemom.
-

Najvažnije preporuke

- Nasilje stvara okruženje u kojem nije lako ostvariti ulogu „dovoljno dobre majke“, ali perspektiva koja uključuje odsustvo okrivljavanja žene i više praktične podrške, pokazuje da je najbolji način da se zaštiti dete delovanje kroz zaštitu i podršku njegovoj majci.
-

Najvažnije preporuke

- Da bi se postigao stvarni učinak u sprečavanju i zaštiti od nasilja u porodičnom kontekstu, nužno je postići **koordinirani odgovor** svih relevantnih aktera u zajednic.
 - Korišćenje **svih raspoloživih resursa** u zajednici uključuje i ženske nevladine organizacije specijalizovane za pružanje podrške ženama koje su izložene nasilju, i kada je reč o zaštiti dece
-